

TINJAUAN AMALAN PEMBELAJARAN KOPERATIF DALAM KALANGAN PELAJAR TINGKATAN DUA MAKTAB RENDAH SAINS MARA

AZIZI YAHAYA¹, NOORDIN YAHAYA², SHAHRIN HASHIM³,
JAMALUDIN RAMLI⁴ & INTAN SAPINAS BAHURI⁵

Abstrak. Kajian ini dijalankan untuk meninjau tentang faktor yang mempengaruhi amalan pembelajaran koperatif dalam kalangan pelajar Tingkatan Dua di sebuah Maktab Rendah Sains Mara. Responden kajian terdiri daripada 132 orang pelajar Tingkatan Dua di sebuah Maktab Rendah Sains Mara. Nilai kebolehpercayaan Alpha Cronbach untuk item dalam instrumen ini bagi keseluruhan soal selidik ini ialah 0.926. Min keseluruhan bagi faktor diri sendiri adalah 3.88 dengan sisihan piawai 0.52. Pada keseluruhannya, kajian didapati bahawa faktor rakan sebaya merupakan faktor yang paling dominan terhadap amalan pembelajaran koperatif dalam kalangan pelajar Tingkatan Dua di sebuah Maktab Rendah Sains Mara. Cadangan juga telah dikemukakan antaranya adalah responden kajian tidak dihadkan kepada pelajar peringkat sekolah sahaja tetapi boleh melibatkan pelajar dari institusi pengajian tinggi yang lain. Kajian juga diperluaskan kepada banyak sekolah dan menggunakan responden dari kawasan bandar dan luar Bandar

Kata kunci: Diri sendiri; rakan sebaya; amalan pembelajaran koperatif; guru dan suasana sekolah

Abstract. This study was carried out to investigate the influencing factors which affected the cooperative learning styles among form two students in a MRSM. 132 form two students were selected to be the respondents of the study. The reliability and suitability of the questionnaires Cronbach Alpha was used to determine the internal consistency of the questionnaires was at 0.926. The findings indicated that the cumulative mean value for individual factor is 3.88 with 0.52 for the standard deviation. As for peers, the mean value is 4.18 and the standard deviation value is 0.47 followed by teachers factor with 4.17 for the mean value and 0.47 for the standard deviation value. The final factor is the environment with the mean 4.17 and 0.48 for the standard deviation. The findings demonstrate that the peers play the most important role in affecting the cooperative learning style among form two students in MRSM. From the findings, some suggestions are proposed for further research. Amongst the suggestions are to involve other group of respondents for example students in universities or other higher education institution and also students in urban and rural schools.

Keywords: Self, peer group; kooperatif learning practice; teacher and school environment

---

^{1,3,4&5} Faculty of Education, Universiti Teknologi Malaysia, 81310, UTM Johor Bahru, Johor Darul Ta'azim, Malaysia

² Universiti Teknologi MARA, Melaka

1.0 PENGENALAN

Pendidikan di Malaysia telah mengalami gelombang reformasi yang begitu pesat sesuai dengan tuntutan era teknologi maklumat. Anjakan paradigma dan pengubahsuaian pada kurikulum adalah bertujuan untuk membina dan mengembangkan kuasa berfikir guru dan murid dengan memberi penekanan kepada proses kognitif dalam isi pelajaran dan pengetahuan. Proses kognitif kurikulum dikembangkan melalui isi kandungannya yang dipelbagaikan dari segi pendekatan dan strategi berfikir serta mempunyai kualiti intelek yang tinggi. Isi pelajaran dan pengetahuan yang mendasari sesuatu aktiviti pengajaran pembelajaran akan dapat merangsang pemikiran serta mengukuhkan daya fikir dan celik akal pelajar.

Untuk memperkasakan produk yang dihasilkan ini, sekolah adalah platform yang terbaik untuk melahirkan generasi yang mampu berdaya saing sejajar dengan perkembangan arus globalisasi. Justeru itu, pelbagai strategi pengajaran dan pembelajaran telah dicadang untuk digunakan semasa menyampaikan sesuatu pengajaran sama ada di dalam atau di luar bilik darjah. Salah satu daripadanya adalah dengan menggunakan kaedah pembelajaran koperatif (Ng Kim Choy, 1999).

Pembelajaran koperatif merupakan satu strategi pengajaran umum yang boleh dilaksanakan dalam kumpulan belajar yang kecil dimana pelajar berinteraksi sesama sendiri bagi menyelesaikan tugas untuk mencapai objektif pengajaran dan pembelajaran. Ianya melibatkan perkongsian pembelajaran atau dapatan di antara ahli-ahli dalam kumpulannya (Siti Hajar Abd Hamid, 2007). Pembelajaran koperatif boleh disesuaikan dengan sebarang kumpulan umur dan sebarang matapelajaran. Ianya merupakan satu pendekatan yang baik dan perlu digunakan di dalam pengajaran dan pembelajaran bagi mewujudkan suasana pembelajaran yang sihat dan bersemangat dalam kalangan pelajar-pelajar di samping mempertingkatkan lagi mutu prestasi pelajar dalam peperiksaan (Esah Sulaiman, 2004).

2.0 PERNYATAAN MASALAH

Menurut Hidhir (2004), pendekatan pengajaran yang digunakan oleh guru pada masa kini ialah gemar menggunakan cara tradisional. Ini menyebabkan pengajaran dan pembelajaran menjadi tidak menyeronokkan dan menjadikan suasana pembelajaran menjadi bosan. Kajian Chew (1998), mendedahkan pula bahawa kaedah pengajaran secara tradisional iaitu menggunakan kaedah bersoal jawab berdasarkan pembacaan buku teks hanya memberi kesan yang minimum. Situasi tersebut tidak akan dapat meningkatkan kemahiran berfikir secara kritis dan kreatif, kerana melalui aktiviti pembacaan buku teks, akan merendahkan

pencapaian kecemerlangan akademik, keseimbangan sahsiah dan kecergasan fizikal.

Menurut Mc Caslin & Good (1996) pula, teknik-teknik dalam pembelajaran koperatif adalah sangat sesuai dalam lingkungan pelajar yang memiliki pelbagai kebolehan kerana ia menjalankan perasaan positif dan saling menghargai, menyokong dan menghormati sesama pelajar. Melalui pembelajaran koperatif setiap pelajar akan berusaha untuk dapatkan hasil yang dapat memberi manfaat bukan sahaja kepada dirinya tetapi terhadap ahli kumpulannya. Selain itu juga, kemahiran bekerjasama dalam kalangan pelajar dalam kumpulan adalah penting bagi mendedahkan mereka untuk bersama dalam mengembangkan dan mengeratkan persaudaraan, mengadakan hubungan yang baik di antara ahli kumpulan. Ianya juga dapat membentuk sesebuah masyarakat yang harmonis.

Maka kajian ini adalah penting untuk mengkaji faktor-faktor yang mempengaruhi amalan pembelajaran koperatif dalam kalangan pelajar-pelajar semasa pengajaran dan pembelajaran dilaksanakan.

3.0 OBJEKTIF KAJIAN

Objektif kajian ini adalah untuk :

- (1) Mengenalpasti faktor yang paling dominan terhadap amalan pembelajaran koperatif, iaitu sama ada faktor diri sendiri, faktor rakan sebaya, faktor guru dan suasana pembelajaran.
- (2) Mengenalpasti sama ada terdapat perbezaan yang signifikan antara faktor-faktor terhadap amalan pembelajaran koperatif berdasarkan faktor diri sendiri, rakan sebaya, guru dan suasana pembelajaran mengikut jantina.

4.0 PERSOALAN KAJIAN

- (1) Apakah faktor diri sendiri yang paling dominan terhadap amalan pembelajaran koperatif iaitu faktor rakan sebaya, faktor guru dan suasana pembelajaran.
- (2) Adakah terdapat perbezaan yang signifikan antara faktor-faktor terhadap amalan pembelajaran koperatif iaitu faktor diri sendiri, rakan sebaya, guru dan suasana pembelajaran mengikut jantina ?

5.0 HIPOTESIS KAJIAN

- Ho Tidak terdapat perbezaan yang signifikan antara faktor-faktor terhadap amalan pembelajaran koperatif iaitu faktor diri sendiri, rakan sebaya, guru dan suasana pembelajaran mengikut jantina
- Ho1 Tidak terdapat perbezaan yang signifikan antara faktor diri sendiri mengikut jantina
- Ho2 Tidak terdapat perbezaan yang signifikan antara faktor rakan sebaya mengikut jantina
- Ho3 Tidak terdapat perbezaan yang signifikan antara faktor guru mengikut jantina
- Ho4 Tidak terdapat perbezaan yang signifikan antara faktor suasana pembelajaran mengikut jantina

8.0 KERANGKA KAJIAN

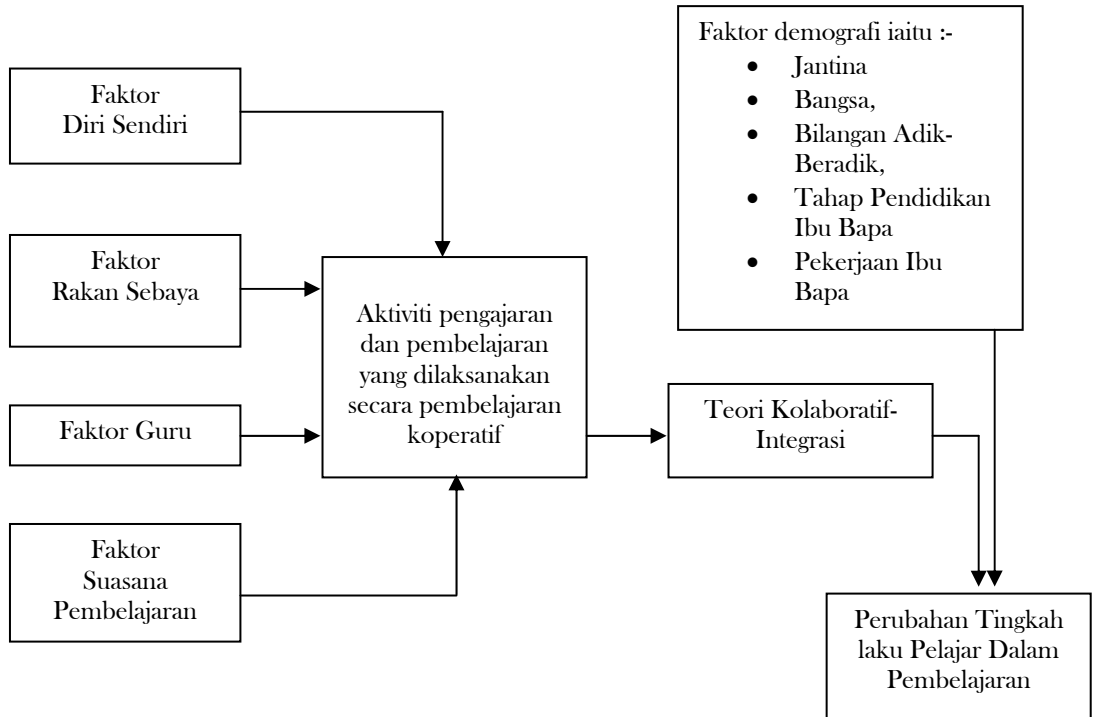
Teori Kolaboratif-Integrasi merupakan teori yang digunakan sebagai kerangka kajian ini kerana teori ini mementingkan aspek peranan yang dimainkan setiap ahli kumpulan. Setiap ahli kumpulan dijangka akan bekerjasama untuk berkongsi maklumat bagi mendapatkan pencapaian yang lebih baik. Jadi bersesuaian dengan kajian yang akan dijalankan tentang pembelajaran koperatif, (kajian akan melihat sejauh mana peranan setiap faktor seperti diri sendiri, rakan sebaya, guru, suasana pembelajaran memainkan peranan dalam mempengaruhi amalan pembelajaran koperatif. Kerangka kajian ditunjukkan dalam Rajah 1.

9.0 POPULASI KAJIAN

Dalam kajian ini, penyelidik mengambil keseluruhan populasi pelajar Tingkatan Dua di sebuah Maktab Rendah Sains Mara, iaitu seramai 132 orang. Maktab Rendah Sains Mara tersebut dipilih kerana amalan pembelajaran koperatif dilaksanakan di Maktab ini.

10.0 SAMPEL KAJIAN

Teknik bagi mendapatkan sampel yang mewakili populasi dengan tepat adalah menggunakan Jadual Penentuan Saiz Sampel seperti dalam Jadual 1.1

Rajah 1 Model kerangka kajian tentang factor-faktor yang mempengaruhi amalan pembelajaran koperatif menurut Teori Kolaboratif-Integrasi

Jadual 1.1 Jadual penentuan saiz sampel

N	S	N	S	N	S
10	10	220	140	1200	291
15	14	230	144	1300	297
20	19	240	148	1400	320
80	66	420	201	3500	346
100	80	500	217	6000	360
150	108	750	254	15000	375
200	132	1000	278	75000	382

Petunjuk: N = Bil. Populasi, S = Bil. Sampel
 Jadual Penentuan saiz sampel Kreijie & Morgan

Seramai 132 orang pelajar Tingkatan Dua telah dipilih daripada populasi untuk kajian ini. Sampel ini dipilih secara rawak mudah dari kalangan pelajar Tingkatan Dua. Menurut Azizi *et al* (2007), persampelan rawak mudah ialah proses mencabut sampel di mana-mana unit secara individu dan langsung melalui proses yang rawak. Ia sesuai digunakan apabila populasi mempunyai sifat yang hampir seragam. Jadual 1.2 di bawah menunjukkan taburan sampel bagi setiap kelas yang dikaji. Setiap kelas mempunyai responden yang terdiri daripada latar belakang yang berbeza-beza.

Jadual 1.2 Taburan sampel bagi setiap kelas

BIL	KELAS	JUMLAH
1	Alhena	26
2	Adhara	26
3	Al-Nilam	27
4	Arcturus	28
5	Alnair	25
6	Alhena	26
Jumlah		132

Sumber : Pejabat Pentadbiran di sebuah sekolah Maktab Rendah Sains Mara

11.0 INSTRUMEN KAJIAN

Instrumen yang digunakan dalam kajian ini ialah satu set borang soal selidik yang diedarkan kepada responden bagi mendapatkan maklumbalas. Set soal selidik ini dibina sendiri oleh penyelidik dalam Bahasa Melayu berdasarkan rujukan kepada soal selidik yang telah dibina oleh Siti Hajar Abd Hamid (2007). Soal selidik instrumen mengandungi 2 bahagian iaitu bahagian A yang mengandungi item-item yang berkaitan dengan faktor demografi iaitu jantina, bangsa, bilangan adik-beradik, tahap pendidikan ibu bapa dan pekerjaan ibu bapa. Manakala bahagian B mengenai soal selidik tentang faktor yang paling dominan seperti faktor diri sendiri, rakan sebaya, guru dan suasana pembelajaran terhadap pelajar tingkatan dua di Maktab Rendah Sains Mara (Jadual 1.3).

Jadual 1.3 Pembahagian item berdasarkan faktor dominan

Komponen Item	No. Item	Jumlah
Diri sendiri	1,2,3,4,5,6,7,8,9 dan 10	10
Rakan Sebaya	11,12,13,14,15, 16, 17,18, 19 dan 20	10

Sambungan Jadual 1.3

Guru	21,22,23, 24, 25, 26, 27, 28, 29 dan 30	10
Suasana pembelajaran	31,32,33,34,35,36,37,38,39 dan 40	10
Jumlah Item		40

12.0 KEBOLEHPERCAYAAN DAN KESAHAN

Untuk tujuan kajian ini, kebolehpercayaan dan kesahan instrumen telah dibuat melalui kajian rintis kepada sepuluh orang pelajar Tingkatan Dua sesi persekolahan 2007 di salah sebuah sekolah menengah Daerah Johor Bahru. Ujian ini dibuat dengan menggunakan Alpha Cronbach. Hasil didapati nilai indeks kebolehpercayaan item soal selidik yang telah diperolehi adalah tinggi iaitu sebanyak 0.926. Dapatan tentang kebolehpercayaan data ditunjukkan di dalam jadual 1.4 seperti berikut :

Jadual 1.4 Jadual keputusan analisis nilai kebolehpercayaan kajian

Item Persoalan	Pekali Alpha
1-Diri sendiri	0.899
2-Rakan Sebaya	0.756
3-Guru	0.679
4-Suasana pembelajaran	0.692
Keseluruhan Item	0.926

13.0 DAPATAN KAJIAN

Semua data yang diperolehi dianalisis menggunakan komputer. Program yang digunakan ialah *Statistical Package for the Social Science* (SPSS) Versi 14.0. Dalam kajian ini, statistik deskriptif seperti frekuensi, peratusan, sisihan piawai dan min digunakan untuk menentukan faktor dominan yang mempengaruhi amalan kooperatif dalam kalangan pelajar Maktab Rendah Sains.

14.0 FAKTOR DIRI SENDIRI

Secara keseluruhan menunjukkan min keseluruhan bagi faktor diri sendiri adalah 3.88 dengan sisihan piawai 0.52. (Jadual 1.5). Manakala min tertinggi berdasarkan pernyataan adalah 4.51 dengan sisihan piawai 0.74 yang dipunyai oleh pernyataan “saya seronok melakukan aktiviti-aktiviti yang diadakan semasa pembelajaran”. Bagi pernyataan ini juga seramai tiga orang atau (2.3 peratus) telah memilih tidak setuju, sepuluh orang atau (7.6 peratus) pelajar memilih tidak pasti, 36 orang atau (27.3 peratus) memilih setuju dan 51 orang atau (38.6 peratus) memilih sangat bersetuju.

Pernyataan “saya suka membantu rakan yang lain” merupakan skor min yang kedua tertinggi iaitu 4.26 dengan sisihan piawai 0.82. Dapatan kajian juga menunjukkan bahawa 19 orang atau (14.4 peratus) tidak pasti, 52 orang atau (39.4 peratus) bersetuju dan 59 orang atau (44.7 peratus) sangat bersetuju dengan pernyataan ini.

Dapatan kajian juga menunjukkan bahawa skor min yang ketiga tertinggi dicatatkan oleh 4.08 dengan pernyataan “saya selalu berkongsi idea dengan rakan-rakan”. Seramai seorang atau (0.8 peratus) sangat tidak bersetuju dan empat orang atau (3.0 peratus) tidak bersetuju dan 20 orang atau (15.2 peratus) tidak pasti terhadap pernyataan ini. Manakala 66 orang atau (50 peratus) pelajar bersetuju dan 41 orang pelajar pula atau (31.1 peratus) sangat bersetuju.

Skor min terendah pula dipunyai oleh pernyataan “saya suka mengedar nota kepada rakan-rakan yang lain” iaitu 3.13 dengan sisihan piawai 1.05. Seramai sepuluh orang atau (7.6 peratus) telah memilih sangat tidak bersetuju, 21 orang atau (15.9 peratus) tidak bersetuju, 57 orang atau (43.2 peratus) tidak pasti, 30 orang atau (22.7 peratus) bersetuju dan 14 orang atau (10.6 peratus) yang sangat bersetuju dengan pernyataan ini. Secara keseluruhannya, skor min keseluruhan bagi faktor diri sendiri iaitu 3.88 adalah nilai yang agak tinggi.

15.0 FAKTOR RAKAN SEBAYA

Secara keseluruhan hasil analisis yang telah dijalankan ke atas persoalan kajian kedua iaitu faktor rakan sebaya yang paling dominan terhadap amalan pembelajaran koperatif menunjukkan skor min keseluruhan iaitu 4.18 dengan sisihan piawai 0.47. melalui Jadual.

Jadual 1.5 Taburan bilangan responden mengikut peratusan, min dan sisihan piawai bagi faktor diri sendiri yang paling dominan terhadap amalan pembelajaran koperatif (n=132)

BIL	ITEM	STS		TS		TP		S		SS		MIN	SP
		<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>Min.</i>	<i>Maks.</i>
1	Saya suka belajar secara berkumpulan.	4	3.0	7	5.3	22	16.7	60	45.5	39	29.5	3.93	0.97
2	Saya suka membuat nota.	3	2.3	12	9.1	43	32.6	44	33.3	30	22.7	3.65	1.00
3	Saya suka mengulangkaji pelajaran.	1	0.8	3	2.3	31	23.5	54	40.9	43	32.6	4.02	0.85
4	Saya seronok melakukan aktiviti-aktiviti yang diadakan semasa pembelajaran.	-	-	3	2.3	10	7.6	36	27.3	51	38.6	4.51	0.74
5	Saya bebas mengeluarkan pendapat semasa pembelajaran berlaku.	1	0.8	9	6.8	40	30.3	31	23.5	51	38.6	3.92	1.02
6	Saya selalu berkongsi idea dengan rakan-rakan.	1	0.8	4	3.0	20	15.2	66	50.0	41	31.1	4.08	0.81
7	Saya suka membantu rakan yang lain.	2	1.5	-	-	19	14.4	52	39.4	59	44.7	4.26	0.82

Sambungan **Jadual 1.5**

8	Saya suka mengedar nota kepada rakan-rakan yang lain.	10	7.6	21	15.9	57	43.2	30	22.7	14	10.6	3.13	1.05
9	Saya sentiasa membuat persediaan awal sebelum pengajaran dan pembelajaran berlaku.	8	6.1	16	12.1	44	33.3	43	32.6	21	15.9	3.40	1.08
10	Saya sentiasa suka bertanya kepada guru jika saya tidak memahami sesuatu topik.	1	0.8	8	6.1	33	25.0	54	40.9	36	27.3	3.88	0.91

Min keseluruhan = 3.88

Sisihan piawai (SP)=0.52

Jadual 1.6 Taburan bilangan responden mengikut peratusan, min dan sisihan piawai bagi faktor rakan sebaya yang paling dominan terhadap amalan pembelajaran koperatif (n=132)

BIL	ITEM	STS		TS		TP		S		SS		MIN	SP
		<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>F</i>	%	<i>Min.</i>	<i>Maks.</i>
11	Rakan saya sering membantu saya di dalam pelajaran	-	-	5	3.8	17	12.9	51	38.6	59	44.7	4.24	0.82
12	Saya sentiasa mengadakan perbincangan dengan rakan.	-	-	8	6.1	27	20.5	54	40.9	43	32.6	4.00	0.89
13	Saya sentiasa bertukar-tukar nota dengan rakan.	7	5.3	23	17.4	52	39.4	37	28.0	13	9.8	3.20	1.01

Sambungan **Jadual 1.6**

14	Saya suka belajar bersama rakan	3	2.3	6	4.5	18	13.6	41	31.1	64	48.5	4.19	0.99
15	Saya sentiasa meminta rakan supaya menerangkan sesuatu yang kurang difahami di dalam kelas.	-	-	4	3.0	9	6.8	40	30.3	79	59.8	4.47	0.76
16	Saya sentiasa membuat rujukan daripada sumber-sumber lain selain buku teks dengan rakan.	3	2.3	3	2.3	22	16.7	55	41.7	49	37.1	4.09	0.91
17	Saya sentiasa membuat persediaan awal sebelum pengajaran dan pembelajaran berlaku dengan rakan.	5	3.8	11	8.3	52	39.4	47	35.6	17	12.9	3.45	0.95
18	Saya sering berkongsi idea dengan rakan	2	1.5	6	4.5	22	16.7	63	17.7	39	29.5	3.99	0.89

19	Saya sentiasa menyelesaikan kerja rumah bersama rakan.	1	0.8	11	8.3	30	22.7	54	40.9	36	27.3	3.86	0.94
20	Saya sentiasa berkerjasama dengan rakan.	-	-	2	1.5	17	12.9	64	48.5	49	37.1	4.21	0.72

Min kecerunan = 4.18

Sisihan piawai(SP) = 0.47

Manakala skor min yang tertinggi berdasarkan pernyataan adalah 4.47 dengan sisihan piawai 0.76 yang dipunyai oleh pernyataan “saya sentiasa meminta rakan supaya menerangkan sesuatu yang kurang difahami di dalam kelas”. Namun tiada seorang pun memilih sangat tidak bersetuju dengan pernyataan ini. Bagi pernyataan ini juga seramai empat orang atau (3.0 peratus) telah memilih tidak setuju, sembilan orang (6.8 peratus) pelajar memilih tidak pasti, 40 orang (30.3 peratus) memilih setuju dan 79 orang pelajar (59.8 peratus) memilih sangat bersetuju.

Pernyataan “rakan saya sering membantu saya di dalam pelajaran” merupakan pernyataan pelajar yang mempunyai skor min yang kedua tertinggi iaitu 4.24 dengan sisihan piawai 0.82. Namun tiada seorang pelajar pun memilih sangat tidak bersetuju dengan pernyataan ini. Bagi pernyataan ini juga seramai lima orang pelajar atau (3.8 peratus) memilih tidak bersetuju. Dapatan kajian juga menunjukkan bahawa 17 orang atau (12.9 peratus) tidak pasti, 51 orang atau (38.6 peratus) bersetuju dan 59 orang atau (44.7 peratus) sangat bersetuju dengan pernyataan ini.

Dapatan kajian juga menunjukkan bahawa skor min yang ketiga tertinggi iaitu 4.21 dengan sisihan piawai 0.72 yang dipunyai pernyataan “saya sentiasa berkerjasama dengan rakan”. Namun tiada seorang pun memilih sangat tidak bersetuju dengan pernyataan ini, dua orang atau (1.5 peratus) tidak bersetuju dan 17 orang atau (12.9 peratus) tidak pasti terhadap pernyataan ini. Manakala 64 orang pelajar pula atau (48.5 peratus) bersetuju dan 49 orang atau (37.1 peratus) sangat bersetuju.

Skor min yang terendah pula dicatatkan oleh pernyataan “saya sentiasa bertukar-tukar nota dengan rakan”. iaitu 3.20 dengan sisihan piawai 1.01. Seramai tujuh orang pelajar (5.3 peratus) telah memilih sangat tidak bersetuju, 23 orang atau (17.4 peratus) tidak bersetuju, 52 orang atau (39.4 peratus) tidak pasti, 37 orang atau (28 peratus) bersetuju dan 13 orang atau (9.8 peratus) yang sangat bersetuju dengan pernyataan ini. Secara keseluruhannya, didapati min keseluruhan bagi faktor diri sendiri iaitu 4.18 adalah tinggi.

16.0 FAKTOR GURU

Secara keseluruhan menunjukkan skor min keseluruhan bagi faktor guru ialah nilai 4.17 dengan sisihan piawai 0.48. seperti diperlihatkan dalam Jadual 1.7 di bawah.

Jadual 1.7 Taburan bilangan responden mengikut peratusan, min dan sisihan
Piawai bagi faktor guru yang paling dominan terhadap amalan pembelajaran koperatif (n=132)

BIL	ITEM	STS		TS		TP		S		SS		MIN	SP
		<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>Min.</i>	<i>Maks.</i>
21	Guru sentiasa mempelbagaikan kaedah pengajaran	1	0.8	1	0.8	18	13.6	38	28.8	74	56.1	4.39	0.81
22	Guru sentiasa memberi penerangan yang jelas terhadap isi pelajaran yang kurang difahami.	1	0.8	2	1.5	9	6.8	42	31.8	78	59.1	4.47	0.7
23	Guru sentiasa memberikan kerja di rumah.	3	2.3	6	4.5	12	9.1	36	27.3	75	56.8	4.32	0.98
24	Guru sentiasa mengadakan aktiviti berkumpulan.	3	2.3	3	2.3	29	22.0	42	31.8	55	41.7	4.08	0.97
25	Guru sentiasa menerangkan isi pembelajaran sebelum aktiviti dilakukan.	1	0.8	3	2.3	16	12.1	72	54.5	40	30.3	4.11	0.76
26	Guru sentiasa memberikan masa yang mencukupi	6	4.5	1 1	8.3	28	21.2	45	34.1	42	31.8	3.80	1.12

	untuk melakukan aktiviti.												
27	Saya mudah memahami sesuatu pelajaran apabila mendengar dengan baik ketika guru sedang mengajar.	1	0.8	7	5.3	20	15.2	46	34.8	58	43.9	4.16	0.92
28	Guru kerap mengedarkan nota tentang isi pelajaran yang dipelajari pada hari ini.	1	0.8	9	6.8	41	31.1	44	33.3	37	28.0	3.81	0.95
29	Guru sentiasa mengadakan sesi perbincangan semasa pengajaran dan pembelajaran berlaku.	-	-	4	3.0	15	11.4	49	37.1	64	48.5	4.31	0.79
30	Guru sentiasa membimbing aktiviti yang dijalankan.	-	-	1	0.8	20	15.2	49	37.1	62	47.0	4.30	0.75

Min keseluruhan = 4.17

Sisihan piawai (SP) = 0.48

Skor min tertinggi dicatatkan oleh pernyataan 4.47 dengan sisihan piawai 0.76 yang dipunyai oleh pernyataan “guru sentiasa memberi penerangan yang jelas terhadap isi pelajaran yang kurang difahami”. Dapatan menunjukkan hanya seorang pelajar (0.8 peratus) memilih sangat tidak bersetuju dengan pernyataan ini. Bagi pernyataan ini juga seramai dua orang pelajar (1.5 peratus) telah memilih tidak setuju, sembilan orang atau (6.8 peratus) pelajar memilih tidak pasti, 42 orang atau (31.8 peratus) memilih setuju dan 78 orang atau (59.1 peratus) memilih sangat bersetuju.

Pernyataan “guru sentiasa mempelbagaikan kaedah pengajaran” mendapat skor min yang kedua tertinggi, iaitu 4.39 dengan sisihan piawai 0.81. Terdapat seorang pelajar (0.8 peratus) memilih sangat tidak setuju dan tidak setuju dengan kenyataan ini. Dapatan kajian menunjukkan 18 orang (13.6 peratus) tidak pasti, 38 orang (28.8 peratus) bersetuju dan 74 orang (56.1 peratus) sangat bersetuju dengan kenyataan ini.

Pernyataan “guru sentiasa memberikan kerja di rumah” mendapat skor min yang ketiga tertinggi, iaitu 4.32 dengan sisihan piawai 0.98. Terdapat tiga orang pelajar (2.3 peratus) memilih sangat tidak bersetuju dengan pernyataan ini, enam orang atau (4.5 peratus) memilih tidak bersetuju. Dapatan kajian juga menunjukkan bahawa 12 orang atau (9.1 peratus) tidak pasti, 36 orang atau (27.3 peratus) bersetuju dan 75 orang atau (56.8 peratus) sangat bersetuju dengan pernyataan ini.

Skor min yang terendah pula dipunyai oleh pernyataan “guru sentiasa memberikan masa yang mencukupi untuk melakukan aktiviti” iaitu 3.80 dengan sisihan piawai 1.12. Seramai enam orang atau (4.5 peratus) telah memilih sangat tidak bersetuju, 11 orang pelajar (8.3 peratus) tidak bersetuju, 28 orang pelajar (21.2 peratus) tidak pasti, 45 orang atau (34.1 peratus) bersetuju dan 42 orang atau (31.8 peratus) yang sangat bersetuju dengan pernyataan ini. Secara keseluruhannya, didapati min keseluruhan bagi faktor diri sendiri iaitu 4.17 adalah tinggi.

17.0 FAKTOR SUASANA PEMBELAJARAN

Secara keseluruhan menunjukkan skor min keseluruhan bagi faktor guru adalah 4.17 dengan sisihan piawai 0.48. (Jadual 1.7)

Jadual 1.8 Taburan bilangan responden mengikut peratusan, min dan sisihan piawai bagi faktor suasana pembelajaran yang paling dominan terhadap amalan pembelajaran koperatif (n=132)

BIL	ITEM	STS		TS		TP		S		SS		MIN	SP
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	F
31	Saya suka belajar di luar kelas.	5	3.8	13	9.8	29	22.0	25	18.9	60	45.5	3.92	1.19
32	Pembelajaran di dalam kelas menyeronokkan.	8	6.1	15	11.4	41	31.1	31	23.5	37	28.3	3.4	1.55
33	Saya dapat menumpukan perhatian sekiranya suasana tempat belajar adalah sejuk.	9	6.8	16	12.1	38	28.8	29	22.0	40	30.3	3.57	1.23
34	Saya boleh belajar dengan baik dalam masa yang singkat.	12	9.1	25	18.9	56	42.4	20	15.2	19	14.4	3.07	1.13
35	Saya suka belajar dalam keadaan hati yang tenang.	-	-	1	0.8	8	6.1	32	24.2	91	68.9	4.61	0.64
36	Saya suka belajar di dalam kelas yang bersih.	1	0.8	1	0.8	5	3.8	25	18.9	100	75.8	4.68	0.66

37	Pembelajaran yang aktif dapat menarik minat saya untuk melibatkan diri.	2	1.5	1	0.8	3	2.3	33	25.0	93	70.5	4.62	0.72
38	Saya suka suasana pembelajaran yang aktif.	-	-	2	1.5	11	8.3	36	27.3	83	62.9	4.52	7.12
39	Pembelajaran yang aktif dapat membantu saya dalam meningkatkan pemahaman terhadap sesuatu pelajaran.	-	-	2	1.5	14	10.6	39	29.5	77	58.3	4.45	0.75
40	Saya suka belajar di dalam kelas yang mempunyai pencahayaan yang terang.	-	-	2	1.5	4	3.0	30	22.7	96	72.7	4.67	0.61

Min keseluruhan = 4.17

Sisihan piawai (SP) = 0.48

Skor min tertinggi berdasarkan pernyataan adalah 4.68 dengan sisihan piawai 0.66 yang dipunyai oleh pernyataan “saya suka belajar di dalam kelas yang bersih”. Dapatan menunjukkan terdapat seorang pelajar atau (0.8 peratus) memilih sangat tidak bersetuju dengan pernyataan ini. Bagi pernyataan ini juga seramai seorang atau (0.8 peratus) telah memilih tidak setuju, lima orang pelajar atau (3.8 peratus) pelajar memilih tidak pasti, 25 orang atau (18.9 peratus) memilih setuju dan 100 orang atau (75.8 peratus) memilih sangat bersetuju.

Pernyataan “saya suka belajar di dalam kelas yang mempunyai pencahayaan yang terang” mendapat skor min yang kedua tertinggi iaitu 4.67 dengan sisihan piawai 0.61. Dapatan menunjukkan tiada seorang pelajar pun memilih sangat tidak bersetuju dengan pernyataan ini. Terdapat dua orang atau (1.5 peratus) memilih tidak bersetuju, empat orang pelajar atau (3.0 peratus) tidak pasti, 30 orang pelajar atau (22.7 peratus) bersetuju dan 96 orang pelajar atau (72.7 peratus) sangat bersetuju dengan pernyataan ini.

Dapatan kajian juga menunjukkan bahawa skor min yang ketiga tertinggi iaitu 4.62 dengan sisihan piawai 0.72 yang dipunyai pernyataan “pembelajaran yang aktif dapat menarik minat saya untuk melibatkan diri”. Terdapat dua orang atau (1.5 peratus) memilih sangat tidak bersetuju dengan pernyataan ini, seorang atau (0.8 peratus) tidak bersetuju dan 3 orang atau (2.3 peratus) tidak pasti terhadap pernyataan ini. Manakala 33 orang atau (25 peratus) bersetuju dan 93 orang atau (70.5 peratus) sangat bersetuju.

Min terendah pula dipunyai oleh pernyataan “saya boleh belajar dengan baik dalam masa yang singkat.” iaitu 3.07 dengan sisihan piawai 1.13 Seramai 12 atau (9.1 peratus) telah memilih sangat tidak bersetuju, 25 orang atau (18.9 peratus) tidak bersetuju, 56 orang atau (42.4 peratus) tidak pasti, 20 orang atau (15.2 peratus) bersetuju dan 19 orang atau (14.4 peratus) yang sangat bersetuju dengan pernyataan ini. Secara keseluruhannya, didapati min keseluruhan bagi faktor diri sendiri iaitu 4.17 adalah tinggi

18.0 ANALISIS SECARA KESELURUHAN FAKTOR YANG PALING DOMINAN TERHADAP AMALAN PEMBELAJARAN KOPERATIF DALAM KALANGAN PELAJAR TINGKATAN DUA MAKTAB RENDAH SAINS MARA GERIK, PERAK

Hasil daripada dapatan kajian yang telah dijalankan ini, faktor rakan sebaya merupakan faktor yang paling dominan terhadap amalan pembelajaran koperatif dalam kalangan pelajar Tingkatan Dua Maktab Rendah Sains Mara. Dapatan menunjukkan nilai skor min keseluruhan iaitu 4.18 dengan sisihan piawai 0.47. Secara keseluruhannya jawapan yang diberikan oleh responden adalah positif. Ini

menunjukkan responden menyatakan faktor rakan sebaya berada di tahap yang tinggi.

19.0 ANALISIS HIPOTESIS

Jadual 1.4 Ujian-t untuk perbezaan min berdasarkan jantungina

Perkara	Ujian t untuk perbezaan min			Terima atau Tolak Hipotesis Nol
	t	Sig. (2-tailed)	Perbezaan min	
Diri Sendiri	-3.49	0.01	-0.30	Tolak
Rakan Sebaya	-1.62	0.107	-0.13	Gagal ditolak
Guru	-1.62	0.107	-0.13	Gagal ditolak
Suasana Pembelajaran	-2.95	0.04	-0.24	Tolak

Jadual 1.4 menunjukkan ujian-t untuk mengenalpasti perbezaan skor min bagi diri sendiri, rakan sebaya, guru dan suasana pembelajaran di salah sebuah Maktab Rendah Sains. Aras signifikan dua arah yang digunakan ialah 0.05 (α). Dapatan kajian mendapati nilai signifikan bagi diri sendiri ialah $0.01 < \alpha = 0.05$. Hipotesis nol satu ditolak dan ianya menunjukkan terdapat perbezaan yang signifikan antara faktor diri sendiri mengikut jantungina. Dapatan kajian juga mendapati bahawa nilai signifikan bagi rakan sebaya ialah $0.107 > \alpha = 0.05$. Ini bermakna hipotesis nol dua gagal ditolak. Dalam kata lain ianya menunjukkan tidak terdapat perbezaan yang signifikan antara faktor rakan sebaya mengikut jantungina.

Berdasarkan jadual 1.4 di atas, didapati bahawa nilai signifikan bagi guru ialah nilai $p = 0.107$. Memandangkan nilai p lebih besar daripada nilai $\alpha = 0.05$, hipotesis nol tiga gagal ditolak. Secara tidak langsung ianya menunjukkan tidak terdapat perbezaan yang signifikan antara faktor rakan sebaya mengikut jantungina. Dapatan kajian juga mendapati nilai signifikan bagi suasana pembelajaran ialah $0.04 < \alpha = 0.05$. Hipotesis nol empat ditolak dan ianya menunjukkan terdapat perbezaan yang signifikan antara faktor suasana pembelajaran mengikut jantungina.

Secara keseluruhannya daripada dapatan kajian yang diperolehi menunjukkan bahawa hipotesis nol satu dan nol empat ditolak. Dengan ini, dapat dirumuskan terdapat perbezaan yang signifikan antara faktor diri sendiri dan suasana pembelajaran mengikut jantungina pelajar. Manakala hipotesis nol dua dan nol tiga gagal ditolak. Ini bermakna tidak terdapat perbezaan yang signifikan antara faktor rakan sebaya dan faktor guru mengikut jantungina.

20.0 PERBINCANGAN HASIL KAJIAN

20.1 Perbincangan Hasil Kajian Bagi Faktor Diri Sendiri

Dapatan kajian mendapati responden telah memberikan maklum balas yang positif bagi faktor diri sendiri. Ini bertepatan dengan nilai skor min keseluruhan iaitu 3.88 dengan sisihan piawai 0.52. Selain daripada itu, dapatan kajian menunjukkan bahawa 93 orang atau (70.5 peratus) bersetuju menyatakan bahawa faktor diri sendiri berada pada tahap yang tinggi. Manakala, terdapat 39 orang atau (29.5 peratus) menyatakan bahawa faktor diri sendiri berada di tahap yang sederhana

Pernyataan tersebut diperkuatkan lagi dengan dapatan kajian Tok (2006), iaitu pembelajaran koperatif dianggap satu usaha untuk mengelompokkan pelajar yang terdiri daripada pelbagai kebolehan ke dalam kumpulan kecil demi menuju ke arah sasaran umum. Dapatan kajian ini menunjukkan pendekatan pembelajaran koperatif memainkan peranan yang penting dalam penguasaan Bahasa Inggeris di dalam kelas.

Kebanyakan responden menyatakan persetujuan mereka bahawa pelajar yang memberi bantuan dan sokongan serta semangat kepada ahli yang lain dapat menghasilkan pencapaian individu yang maksimum. Ini adalah bersesuaian dengan pendapat Meor Ibrahim (2000) yang menyatakan bahawa untuk memastikan matlamat pembelajaran koperatif tercapai, sebagai seorang pelajar perlu memainkan peranan seperti bekerja secara bersama dalam kumpulan. Selain itu juga, setiap pelajar perlu terlibat secara aktif di dalam aktiviti yang dilakukan.

20.2 Perbincangan Hasil Kajian Bagi Rakan Sebaya

Dapatan kajian mendapati bahawa faktor rakan sebaya merupakan faktor yang paling dominan terhadap amalan pembelajaran koperatif. Melalui dapatan kajian yang diperolehi dari penganalisan maka dapat dinyatakan bahawa responden telah memberikan maklum balas yang positif bagi faktor rakan sebaya. Ini bertepatan dengan nilai min keseluruhan iaitu 4.18 dengan sisihan piawai 0.47. Selain daripada itu, dapatan kajian menunjukkan bahawa 98 orang atau (74.2 peratus) bersetuju menyatakan bahawa faktor rakan sebaya berada di tahap yang tinggi. Manakala terdapat 34 orang atau (25.8 peratus) menyatakan bahawa faktor rakan sebaya berada di tahap yang sederhana. Ini menunjukkan bahawa faktor rakan sebaya merupakan faktor yang paling dominan terhadap amalan pembelajaran koperatif.

.Dalam pembelajaran koperatif peluang untuk berkerjasama dan berinteraksi sesama rakan sebaya adalah tinggi berbanding dengan pembelajaran tradisional. Kesan daripada ini akan menyebabkan pelajar dapat menerima maklumbalas yang boleh memudahkan kefahaman mereka semasa pembelajaran berlaku. Ini diperkukuhkan dengan pendapat Johnson & Johnson (1985) yang menyatakan bahawa pelajar lain yang membantu proses pembelajaran pelajar lain dengan berkongsi maklumat, berbincang, mengajar apa yang diketahui dan menggalakkan mereka untuk pencapaian yang lebih baik. Ini bertepatan dengan pernyataan bahawa rakan sering membantu responden di dalam pelajaran dalam menerangkan sesuatu yang kurang difahami di dalam kelas menunjukkan nilai min yang ketiga tertinggi iaitu 4.08 dengan sisihan piawai 0.81.

20.3 Perbincangan Hasil Kajian Bagi Faktor Guru

Dapatan kajian mendapati bahawa faktor guru merupakan faktor yang juga dominan terhadap amalan pembelajaran koperatif. Berdasarkan penganalisan terhadap persoalan kajian di atas, dapatan kajian menunjukkan bahawa responden telah memberikan maklum balas yang positif bagi faktor guru. Ini bertepatan dengan nilai min keseluruhan adalah tinggi iaitu 4.17 dengan sisihan piawai 0.48. Selain daripada itu, dapatan kajian juga menunjukkan bahawa 114 orang atau (86.4 peratus) bersetuju menyatakan bahawa faktor guru berada di tahap yang tinggi. Manakala, terdapat 18 orang atau (13.6 peratus) menyatakan bahawa faktor guru berada di tahap yang sederhana. Ini menunjukkan bahawa faktor guru merupakan faktor yang kedua dominan terhadap amalan pembelajaran koperatif.

Guru yang cekap dan berwibawa dalam amalan pembelajaran koperatif, dapat mencorakkan pengajarannya dengan baik. Secara tidak langsung dapat meningkatkan keyakinan pelajar, menjadikan pembelajaran menarik dan disukai pelajar, menghidupkan semangat dan sentiasa memberi rangsangan kepada pelajar-pelajarnya untuk berusaha dan bercita-cita tinggi.

Ini diperkukuhkan lagi dengan Teori Konstruktivisme yang menyatakan bahawa untuk membantu pelajar membina konsep atau pengetahuan baru, guru harus mengambil kira struktur kognitif yang sedia ada pada mereka. Apabila maklumat baru telah disesuaikan dan diserap untuk dijadikan sebahagian daripada pegangan kuat mereka, barulah kerangka baru tentang sesuatu bentuk ilmu pengetahuan dapat dibina. Ini bertepatan dengan pernyataan bahawa guru yang sentiasa memberi penerangan yang jelas terhadap isi pelajaran yang kurang difahami oleh pelajar akan menggalakkan mereka untuk pencapaian yang lebih baik.

20.4 Perbincangan Hasil Kajian Bagi Faktor Suasana Pembelajaran

Dapatan kajian mendapati bahawa faktor suasana pembelajaran merupakan faktor yang juga dominan terhadap amalan pembelajaran koperatif. Berdasarkan penganalisaan terhadap persoalan kajian di atas, dapatan kajian menunjukkan bahawa responden telah memberikan maklum balas yang positif bagi faktor suasana pembelajaran. Ini bertepatan dengan nilai skor min keseluruhan adalah tinggi iaitu 4.17 dengan sisihan piawai 0.48. Selain daripada itu, dapatan kajian juga menunjukkan bahawa 115 orang atau (87.1 peratus) bersetuju menyatakan bahawa faktor suasana pembelajaran berada di tahap yang tinggi. Manakala, terdapat 17 orang atau (12.9 peratus) menyatakan bahawa faktor suasana pembelajaran berada di tahap yang sederhana. Ini menunjukkan bahawa faktor suasana pembelajaran merupakan faktor yang kedua dominan terhadap amalan pembelajaran koperatif bersamaan dengan faktor guru.

Pernyataan ini turut disokong oleh Abdul Rahim (1999) yang menyatakan bahawa amalan pembelajaran koperatif menuntut suasana dan keadaan bilik darjah yang menarik, kreatif dan aktif serta kebolehan seseorang guru kelas mengguna dan menguruskan ruang yang terhad untuk mewujudkan keselesaan dan kecekapan pengurusan bilik darjah akan memberikan kesan kepada keadaan dan suasana bilik darjah.

Menurut Ahmad Md Sharif (1994), pengajaran dan pembelajaran yang dikatakan menarik ialah pengajaran dan pembelajaran yang mencabar dan berkesan, iaitu pengajaran tersebut berpusatkan pelajar. Ini memberi peluang kepada pelajar berinteraksi, berkomunikasi, mengalami dan menghayati proses pembelajaran yang lebih berkesan. Ini bertepatan dengan pernyataan bahawa pembelajaran yang aktif dapat membantu responden dalam meningkatkan pemahaman terhadap sesuatu pelajaran dengan nilai min keseluruhan yang tinggi iaitu 4.45 dengan sisihan piawai 0.75.

20.5 Perbincangan Hasil Kajian Berdasarkan Hipotesis Kajian

Berdasarkan hasil kajian menunjukkan nilai signifikan bagi diri sendiri mengikut jantina adalah 0.01 dengan aras signifikan 0.05. Hal ini menunjukkan hipotesis nol satu ditolak dan ianya menunjukkan terdapat perbezaan yang signifikan antara faktor diri sendiri mengikut jantina. Ini menunjukkan bahawa majoriti responden bersetuju bahawa jantina mempengaruhi dalam menentukan faktor diri sebagai faktor yang paling dominan terhadap amalan pembelajaran koperatif. Secara umumnya, responden dalam kajian ini terdiri daripada pelajar lelaki dan perempuan yang belajar di dalam satu kelas berdasarkan pencapaian akademik. Kebanyakan pelajar mempunyai cara belajar yang berlainan seperti pendapat

Khairuddin Khalil (1996) yang menyatakan bahawa para pelajar adalah seorang individu yang mempunyai rasa, hati, fikiran dan perasaan serta mampu membentuk motivasi dalam dirinya. Menurut Mat Khailil (2000) pula, pelajar lelaki dan perempuan mempunyai dimensi yang berbeza dari sudut pandangan dan keutamaan sendiri dalam menentukan cara pembelajaran yang sesuai. Ini adalah bersesuaian dengan teori konstruktivisme, pelajar tidak lagi dianggap belajar daripada apa yang diberikan guru atau sistem pengajaran tetapi secara aktif membina realiti mereka sendiri dan pada masa yang sama mengubah suai realiti tersebut.

Berdasarkan hasil kajian juga menunjukkan nilai signifikan bagi rakan sebaya mengikut jantina adalah 0.107 dengan aras signifikan 0.05. Hal ini menunjukkan hipotesis nol dua gagal ditolak dan ianya menunjukkan tidak terdapat perbezaan yang signifikan antara faktor rakan sebaya mengikut jantina. Ini menunjukkan majoriti responden bersetuju bahawa rakan sebaya tidak mempengaruhi dalam menentukan faktor rakan sebaya sebagai faktor yang paling dominan terhadap amalan pembelajaran koperatif. Hal ini berlaku mungkin kerana pelajar-pelajar lebih rapat dengan rakan sebaya tanpa mengira jantina. Mereka lebih selesa untuk berkerjasama dalam kumpulan kecil untuk mencapai satu matlamat yang sama. Sasaran adalah tahap pembelajaran yang maksimum bukan sahaja untuk diri sendiri, bahkan untuk rakan-rakan yang lain. Hasil kajian ini turut disokong oleh Tok (2006) yang menyatakan bahawa pembelajaran koperatif adalah satu usaha untuk mengelompokkan pelajar yang terdiri daripada pelbagai kebolehan ke dalam kumpulan kecil demi menuju ke arah sasaran umum. Pernyataan tersebut diperkuatkan lagi dengan dapatan kajian oleh Siti Hajar Abd Hamid (2007) yang menunjukkan bahawa penggunaan kaedah pembelajaran secara koperatif dapat membantu pelajar dan guru di sekolah dalam usaha untuk memantapkan strategi pengajaran dan pembelajaran mereka. Pernyataan ini juga turut disokong oleh Noriah Ishak (2004), menyatakan bahawa hubungan dengan rakan sebaya membolehkan pelajar yang menggunakan pembelajaran koperatif menunjukkan prestasi yang tinggi dalam ujian pasca yang dijalankan.

Dapatan kajian juga menunjukkan nilai signifikan bagi guru mengikut jantina adalah 0.107 dengan aras signifikan 0.05. Ini membuktikan bahawa hipotesis nol tiga gagal ditolak dan bermakna menunjukkan tidak terdapat perbezaan yang signifikan antara faktor guru mengikut jantina. Majoriti responden bersetuju bahawa jantina tidak mempengaruhi dalam menentukan faktor guru sebagai faktor yang paling dominan terhadap amalan pembelajaran koperatif. Secara umumnya guru akan sentiasa mencorakkan pengajarannya yang pelbagai semasa pembelajaran koperatif dilaksanakan tanpa mengira jantina pelajar. Tujuannya adalah untuk menjadikan sesuatu pembelajaran menarik dan disukai pelajar. Ianya akan menghidupkan semangat dan sentiasa memberi rangsangan kepada pelajar-pelajarnya untuk terus mencapai kecemerlangan. Ini bermakna

pembelajaran koperatif wajar digunakan sebagai satu strategi pengajaran dan pembelajaran bagi meningkatkan pencapaian pelajar. Pernyataan ini turut disokong oleh Zaenab Hanim (2004) menyatakan bahawa kemampuan guru menjalankan pembelajaran koperatif sangat rendah dan banyak mengalami masalah pada peringkat awal tindakan namun kemampuan guru tersebut semakin meningkat pada peringkat pusingan akhir. Ini diperkukuhkan dengan pendapat Abdul Rahim (1999) yang menyatakan bahawa guru yang cekap dan berwibawa dapat mencorakkan pengajarannya yang baik, meningkatkan keyakinan pelajar dan menjadikan pembelajaran menarik dan disukai pelajar. Pernyataan tersebut diperkuatkan lagi dengan dapatan kajian oleh Linda Tiong (2004), yang menyatakan bahawa pengajaran guru secara koperatif adalah lebih tinggi berbanding dengan kumpulan kawalan yang menggunakan kaedah pembelajaran tradisional.

Dapatan kajian juga menunjukkan nilai signifikan bagi suasana pembelajaran mengikut jantina adalah 0.04 dengan aras signifikan 0.05. Ini membuktikan bahawa terdapat perbezaan yang signifikan antara faktor suasana pembelajaran mengikut jantina. Ini menunjukkan majoriti responden bersetuju bahawa jantina mempengaruhi dalam menentukan suasana pembelajaran sebagai faktor yang dominan terhadap amalan pembelajaran koperatif. Hal ini berlaku mungkin disebabkan terdapat responden yang lebih suka terhadap suasana di dalam bilik darjah yang menarik, kreatif dan aktif. Tujuannya adalah untuk mewujudkan keselesaan semasa pembelajaran koperatif dilaksanakan. Pernyataan ini turut disokong oleh Ee Meng (1990) yang menyatakan bahawa pengurusan bilik darjah yang baik mewujudkan keadaan-keadaan yang baik serta prosedur yang efektif bagi menjalankan aktiviti-aktiviti secara pantas dan berkesan.

Ini diperkukuhkan lagi dengan pendapat Abdul Rahim (1999) pula, yang menyatakan bahawa keadaan di dalam bilik darjah, pelajar-pelajar yang berdisiplin adalah penting untuk menghasilkan pencapaian objektif pengajaran yang berkesan. Proses belajar dapat berlaku dengan baik bila pelajar ikut dengan aktif didalamnya. Ini juga adalah bersesuaian dengan prinsip-prinsip teori behaviorisme yang menyatakan bahawa keadaan tersebut dapat diwujudkan dengan menyediakan aktiviti-aktiviti tertentu yang melibatkan pelajar secara aktif seperti perbincangan dalam kumpulan.

21.0 Cadangan

Berdasarkan kepada dapatan kajian ini, beberapa cadangan dikemukakan bagi meningkatkan keberkesanan amalan pembelajaran koperatif. Diharapkan cadangan kajian ini dapat dijadikan garis panduan oleh pihak-pihak yang

berkenaan untuk menilai kembali pelaksanaan pembelajaran koperatif yang diadakan di sekolah-sekolah.

Bagi menjayakan pelaksanaan pembelajaran koperatif, ianya memerlukan beberapa aspek yang perlu diberi perhatian. Guru yang ingin melaksanakan strategi pembelajaran jenis ini perlu membuat perancangan pengajaran yang rapi supaya waktu pengajaran mencukupi. Selain itu juga, agihan tugas yang sesuai diberikan kepada pelajar supaya pelajar berupaya melibatkan diri secara koperatif dan membentuk suasana persaingan yang sihat. Guru yang melaksanakan kaedah pembelajaran koperatif hendaklah berhati-hati supaya dapat memastikan bahawa pelajar menerima arahan yang boleh memberikan perkembangan pelajaran yang lengkap, berpeluang untuk berinteraksi secara aktif di antara satu sama lain. Guru yang dipertanggungjawab untuk melaksanakan pembelajaran koperatif perlu diberi pendedahan atau kursus dalam kaedah pembelajaran koperatif supaya mereka dapat memberikan komitmen yang lebih tinggi dalam proses pengajaran dan pembelajaran yang diadakan.

Persekitaran pembelajaran yang kondusif juga perlu disediakan bagi peningkatan keberkesanan pengajaran dan pembelajaran. Pembelajaran tidak hanya berlegar dalam bilik darjah dengan hanya menggunakan buku teks sahaja tetapi diperluaskan ke seluruh dunia dengan menggunakan internet dan bahan multimedia. Penyelidik juga mencadangkan penggunaan waktu berkembar digunakan untuk setiap sesi pembelajaran yang diadakan. Jumlah waktu yang diperuntukkan iaitu lebih kurang 55 hingga 60 minit supaya perbincangan dapat dijalankan dengan selesa.

Cadangan kepada para pelajar agar semangat kerjasama perlu dipupuk melalui semua mata pelajaran. Pemupukannya juga dapat dilakukan melalui aktiviti kokurikulum dan khidmat masyarakat. Pemupukan semangat kerjasama bertujuan untuk melahirkan individu yang mempunyai semangat berkerjasama seterusnya dapat meningkatkan prestasi pembelajaran dan hubungan sosial. Selain itu juga, para pelajar perlu mengikuti perubahan pada masa kini iaitu menuntut setiap individu meningkatkan ilmu pengetahuan, latihan dan kemahiran supaya tidak ketinggalan dalam arus perdana pendidikan negara. Antara pendekatan yang digunakan ialah mengikuti seminar dan kursus yang dianjurkan oleh pihak sekolah.

Bahagian Pendidikan yang bertanggungjawab untuk menyelia sekolah-sekolah supaya dapat menganjurkan kursus-kursus berkaitan teknologi pendidikan supaya guru-guru dapat memiliki kemahiran merancang pengajaran, menyediakan bahan-bahan, mempelbagaikan strategi pengajaran dan mampu menguruskan bilik darjah.

22.0 Cadangan Kajian Lanjutan

Pembelajaran koperatif adalah satu bidang yang berfaedah untuk dikaji secara lanjut di masa akan datang. Masih terdapat banyak kajian harus dilakukan berkaitan dengan pembelajaran koperatif di negara kita. Beberapa cadangan untuk kajian lanjutan supaya kajian yang akan dibuat akan lebih mendalam lagi. Ini termasuklah pemilihan responden kajian tidak dihadkan kepada pelajar peringkat sekolah sahaja tetapi boleh melibatkan pelajar dari institusi pengajian tinggi yang lain. Kajian juga boleh diperluaskan kepada banyak sekolah. Kajian selanjutnya boleh dibuat dengan menggunakan responden dari kawasan bandar dan luar bandar. Kajian ini juga harus dijalankan kepada pelajar yang berprestasi rendah.

23.0 Kesimpulan

Pendidikan merupakan satu bidang yang penting, di mana menerusnya akan lahir generasi muda yang bakal memimpin negara. Namun dalam merealisasikan matlamat ini pelbagai perkara perlu diberikan penekanan. Di antaranya ialah memastikan bahawa kaedah pembelajaran yang digunakan perlu bersesuaian dengan tahap penerimaan pelajar. Ini adalah bertujuan untuk memastikan terdapatnya peningkatan di dalam pencapaian pelajar. Oleh yang demikian, dapatan kajian ini menunjukkan dengan jelas bahawa kaedah pembelajaran koperatif adalah berkesan dalam meningkatkan tahap pemahaman, kemahiran menyelesaikan masalah dan dapat menimbulkan keseronokan untuk belajar di samping mengeratkan perhubungan sosial di antara pelajar dengan guru.

RUJUKAN

- Abdul Rahim Abdul Rashid (1999). "Wawasan dan Agenda Pendidikan". Kuala Lumpur. Utusan Publication & Distributors Sdn. Bhd.
- Ahmad Md. Shariff (1994), "Strategi Pendidikan Bahasa Melayu" Kuala Lumpur : Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Aronson, Elliot (1978). "The Jigsaw Classroom". Newbury, California : Sage Publications.
- Atan Long (1988). " Psikologi Pendidikan"Kuala Lumpur: Dewan Bahasa & Pustaka.
- Azizi Yahaya, Shahrin Hashim, Jamaludin Ramli, Yusof Boon dan Abdul Rahman Hamdan (2007). "Menguasai Penyelidikan Dalam Pendidikan". Kuala Lumpur: PTS Professional.
- David W. Johnson, Roger T. Johnson (1991). "Learning Mathematics and Cooperative Learning Lessons Plans For Teachers." Boston: Allyn & Bacon. First Edition.
- Johnson, D.W & Johnson, R (1985). "Learning Together and Alone: Cooperative Competitive and Individualistic Learning". Boston: Allyn & Bacon. First Edition.
- Kagan, S (1992). "Cooperative Learning Resources For Teachers". Riverside, CA: University of California at Riverside.

- Kamarudin Hj. Husin (1997). "Pedagogi 2". Edisi Pertama. Selangor:Logman Malaysia.
- Khairuddin Khalil (1996). "Keusahawanan Sebagai Kerjaya". Kuala Lumpur: Dewan Bahasa & Pustaka.
- Linda Tiong Ming (2004). " Satu Kajian Keberkesanan Pembelajaran Koperatif (Kaedah Jigsaw) Dalam Matapelajaran Sains Tingkatan Empat Di Daerah Sibul, Sarawak". Universiti Teknologi Malaysia: Tesis Sarjana Muda.
- Manja Mohd Ludin, (1990). " Psikologi Sosiologi Dan Falsafah Dalam Pendidikan ".Kuala Lumpur : Dewan Bahasa Dan Pustaka.
- Mat Khaillil Muhammad Nor (2000). "Faktor-faktor Yang Mempengaruhi Pemilihan Kerjaya Dalam kalangan Remaja Melayu Di Daerah Kinta". Universiti Teknologi Malaysia: Tesis Sarjana Muda.
- Mohd. Najib Ghafar (2003). "Reka Bentuk Soal Selidik Pendidikan". Johor : Universiti Teknologi Malaysia.
- Mok Soon Sang (2005). "Ilmu Pendidikan Untuk KPLI Sekolah Rendah Komponen 1 & 2". Subang Jaya:Kumpulan Budiman Sdn. Bhd.
- Ng Kim Choy (1999). "Prinsip-prinsip Pembelajaran Koperatif". Sandakan : Maktab Perguruan Sabah. Tidak Diterbitkan.
- Nor Azizah Salleh (2001). "Penerapan Nilai Murni Melalui Pembelajaran-Kooperatif ".Universiti Teknologi Malaysia: Tesis Sarjana Muda.
- Noriah Ishak (2004). "Penggunaan Peta Konsep Dan Pembelajaran Koperatif Dalam Matapelajaran Sejarah". Jurnal Pendidikan 27 : 47 - 57
- Normah Binti Salleh (2007). "Mengkaji Hubungan Di Antara Pembelajaran Koperatif (Kemahiran Generik) Dengan Kemahiran Menggunakan E-Pembelajaran Dalam kalangan Pelajar Yang Mengambil Subjek Telekomunikasi Dan Rangkaian Di Fakulti Pendidikan, UTM, Skudai, Johor". Universiti Teknologi Malaysia: Tesis Sarjana Muda.
- Robert E Slavin (1990). "Cooperative Learning: Theory Research and Practise". Engwood Cliffs, New Jersey : Prentice Hall.
- Rohani Abdul Hamid (1998). "Keperluan Pendidikan Abad Ke-21: Projek Sekolah Bestari. Prosiding Seminar Isu-Isu Pendidikan Negara". Universiti Kebangsaan Malaysia : 26-27.
- Sharan, S (1980). "Cooperative Learning in Small Group: Recent Method and Effect on Achievement, Attitude and Ethnic Relations". Review of Educational Research.
- Siti Hajar Abd Hamid (2007). "Pembelajaran Koperatif Menggunakan E-Pembelajaran Dalam kalangan Pelajar Yang Mengambil Subjek Telekomunikasi Dan Rangkaian, Fakulti Pendidikan, UTM Skudai Johor". Universiti Teknologi Malaysia: Tesis Sarjana Muda.
- Slavin, R.E (1990). "Cooperative Learning: Theory, Research and Practice". Massachussetts: Simon & Schuster Inc.
- Suhaida Abdul Kadir (2002). "Perbandingan Pembelajaran Koperatif Dan Tradisional Terhadap Prestasi, Atribusi Pencapaian, Konsep Kendiri. Akademik Dan Hubungan Sosial Dalam Pendidikan Perakaunan".Universiti Sains Malaysia: Tesis Sarjana Muda.
- Tok Hoon Seng (2006). "Cooperative Learning And Achievement In English Language Acquisition N A Literature Class In A Secondary School". Universiti Teknologi Malaysia: Tesis Sarjana Muda.
- Universiti Teknologi Malaysia (2007). " Panduan Menulis Tesis". Johor : Universiti Teknologi Malaysia.
- Wan Md Hatta Wan Ahmad (1999). " Keberkesanan Penggunaan KIT Pembelajaran Bermodul Dan Pembelajaran Koperatif Keatas Tajuk Haba Dan Suhu". Universiti Teknologi Malaysia: Tesis Sarjana Muda
- Zaidatol Akmaliah (1990). "Pentadbiran Pendidikan" . Petaling Jaya. Fajar Bakti.